

Lama's met gekleurde halsversiering dragen de aardappeloogst.

DE RIJKDOM VAN PERU Deel 7

De dieren en de aardappels

tekst en foto's **Lisette Verkerk**

De dagelijkse werkzaamheden van de hooglandindianen draaien om de productie van de aardappel, de basis van elke Peruviaanse maaltijd. Ook het verzorgen van de dieren staat in dienst van de aardappel, want voor een goede aardappeloogst is het noodzakelijk de arme gronden te bemesten met de keutels van de alpaca's, lama's en schapen. Daarnaast dienen de dieren als lastdier en geven ze de hooglandindianen vlees en wol die verwerkt wordt in de traditionele klederdracht en producten voor dagelijks gebruik zoals zakken om de aardappels in te vervoeren en touwen om deze op de rug van de lama vast te binden.

Een alpacavacht.

Aardappelveld.

Wol knippen met een wolschaar

In de regentijd, die doorgaans begint in de maand november en duurt tot april, wordt de wol van de alpaca's geknipt. Een natte vacht is zwaar en koud en maakt het dier vatbaar voor het oplopen van ziektes. Met het wolknippen van de zwangere merries wordt gewacht totdat het veulen geboren is. Het vangen van het dier kan namelijk behoorlijk stressvol zijn en een vroeggeboorte opwekken.

Voor het knippen wordt de kudde bijeen gedreven in een kraal. Op de stenen muur liggen de rode poncho's van de mannen om de dieren af te schrikken en te voorkomen dat ze één voor één ontsnappen. Ze zijn alert, met hun oortjes rechtop houden ze elke beweging in de gaten, daarbij communicerend door een zacht hummen. Een uitgekozen dier wordt apart gedreven en gevangen. Met kracht wordt het tegen de grond gedrukt waarna de poten kruislings worden vastgebonden met een gevlochten touw van alpaca wol. Het wordt stevig vastgepakt aan de oren waardoor het rustig blijft liggen. Zodra de kop vrij spel heeft, begint het dier wilde bewegingen te maken in een poging te ontsnappen. Hierbij kan het zich verwonden. In het verleden werd de wol gesneden met een mes maar er zijn steeds meer families die de wol knippen met een eenvoudige wolschaar. Het knipproces is teamwerk en vaak is de hele familie aanwezig om te helpen. De een houdt de oren vast, de ander knipt de hals, kop en poten en weer een ander het lijf, kant voor kant. Tussendoor wordt het dier omgedraaid. Korte stugge plukken worden gescheiden van de goede kwaliteit wol die in stevige strengen in elkaar gedraaid wordt. De restanten worden verbrand.

Een beetje wol blijft staan tegen de kou. De hengsten houden een pluk wol op de borst en zeker de sterkste hengst, om aan te geven dat hij de kuddeleider is. Traditioneel krijgen de dieren na het knippen een halsversiering met pomponnen aan een gevlochten ketting. De veulens dragen een bel in de pompon.

Spinnen met een spinstok

De grovere kwaliteit wol wordt gesponnen op een stokje. Spinnen met de spinstok is een primitieve manier van spinnen en wordt door de mannen gedaan. Als spinstok gebruiken de hooglandindianen het liefst een tak van de Llaulli (*Barnadesia Horrida*), een stekelige struik met prachtige felroze bloemen gevormd als een kleine trompet. Llaulli is de naam in het

Halsversiering en touwen voor de dieren.

Quechua, de oude indianentaal die nog veel gesproken wordt in de hooglanden. Vooral de jonge takken worden gebruikt als spinstok. Deze zijn sterk en recht. De prachtige bloemen van deze struik zijn de inspiratie geweest voor het liefdeslied Yaulillay.

El amor es una planta *De liefde is een plant*
Llaullillay

Que crece y se marchita *Die groeit en verwelkt*
Llaullillay

Bajo las sombras *Onder de schaduwen*
de un mal pago *van een slechte behandeling*
Llaullillay

Het spinnen op een spinstok gaat als volgt: houd het stokje in een hand en neem de wol in de andere hand. Bevestig aan het uiteinde van het stokje het begin van de pluk wol door deze vast te houden met de vingers. De wol draait in elkaar tot een draad door het stokje rond te draaien alsof er in een pan soep geroerd wordt. Tegelijkertijd draait het stokje rond in de vingers en wordt de gesponnen draad op het stokje gewonden.

Het knippen van de wol.

ADVERTENTIE

Rity, Lisette's eigen alpaca, is voor het eerst geknipt.

Kleurige halsversiering voor een veulen.

Gevlochten touwen van alpacawol

De dikke draden worden op een zware spintol tot een stevige draad getwijd om sterke touwen van te vlechten: plat, rond en vierkant. Ze worden gebruikt om de dieren vast te zetten, om de poten vast te binden tijdens het knippen of de slacht, maar ook om vracht op de rug vast te binden. Tijdens het transport van de gerooide aardappels zijn de imposante halsversieringen met pomponnen en bellen van de lamahengsten goed te zien. Ook deze zijn gemaakt van de kunstig gevlochten touwen met aan het uiteinde een kleurrijke kwast. De sterke dieren lopen voorop, vergezeld door de jonge mannen uit de dorpsgemeenschap. De overige dieren en oudere dorpsbewoners volgen de leiders. Het luide klingelen van de bellen kondigt de dieren en mannen aan die met een enorme vaart de berg af komen om de aardappeloogst naar huis te vervoeren. De aardappels zitten in prachtig geweven zakken van alpacawol. Bij het huis aangekomen worden de aardappels op een berg bij elkaar gegooid en afgedekt met berggras om te voorkomen dat ze bevroren in de koude nacht. Later worden de aardappels geselecteerd en een deel wordt gevriesdroogd volgens de oude Incamethode.

Meer info

Lisette Verkerk in Peru. www.lisetteverkerk.nl

Het dragen van de geknipte wol.